

AMİSOS / AMISOS

Cilt/Volume 4, Sayı/Issue 7 (Aralık/December 2019), ss./pp. 238-278

ISSN: 2587-2222 / e-ISSN: 2587-2230

Özgün Makale / Original Article

Geliş Tarihi/Received: 31. 05. 2019
Kabul Tarihi/Accepted: 15. 11. 2019

AMİSOS NEKROPOLÜ'NDEN GEÇ ROMA İMPARATORLUK DÖNEMİ'NE AİT BİR YER ALTI KAYA MEZARI VE DEFİN BULUNTULARI

AN UNDERGROUND ROCK TOMB AND BURIAL FINDS FROM THE NECROPOLIS OF AMİSOS TO LATE ROMAN EMPIRE PERIOD

Orhan Alper ŞİRİN*

Öz

Amisos Antik Kenti'nin nekropol alanında ortaya çıkan yer altı kaya mezarı, yapısı itibariyle kent nekropolünde açığa çıkmış olan diğer yer altı kaya mezarlarından farklı bir mimari yapıya sahiptir. Ayrıca, mezarda ele geçen bronz bir yüzüğün akik taşına işlenmiş olan Chi (X) Rho (P) harflerinden oluşan "Ϡ" flaması, mezarın Erken Hristiyanlık Dönemi'nde kullanıldığını ortaya koymaktadır. Mezar buluntularına ilişkin analojik değerlendirmeler yapılarak mezarın kullanıldığı dönem belirlenmeye çalışılmış ve mezara ilişkin arazi fotoğrafları yanında definlere ait buluntular katalog olarak işlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Amisos Nekropolü, Geç Roma İmparatorluk Dönemi, Erken Hristiyanlık Dönemi, Yer Altı Kaya Mezarı, "Ϡ" Flaması, Defin Buluntuları.

* Arkeolog, Samsun Müze Müdürlüğü, Türkiye. E-posta: alpersirin84@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3773-939X>

Abstract:

The underground rock-cut tomb, which was unearthed in the necropolis area of The Ancient City of Amisos, has a different architectural craftsmanship than the other samples of underground rock-cut tombs that were unearthed in the city necropolis as of the structure. Furthermore, the “X” symbol, composed of the Chi (X) Rho (P) letters engraved on the agate stone of a bronze ring found in the tomb, reveals that the tomb was used during the Early Christian Period. By using analogical evaluations about grave findings, the period in which the tomb was used tried to be determined, and besides the land photographs of the tomb, the findings belonging to the burials were processed as catalogs.

Key Words: Necropolis of Amisos, The Late Roman Imperial Period, The Early Christian Period, Underground Rock-cut Tomb, The X-P Symbol, Burial Findings.

Giriş

2009 yılında Samsun'un Atakum İlçesi, Kurupelit Mevkii'nde yer alan Çakalca-Karadoğan Höyüğü'nde gerçekleştirilen arkeolojik kazılarla Amisos kentinin, M.Ö. 6. yüzyılın ortalarında Miletos kolonizasyonu etkisiyle kurulduğu ortaya konulmuştur.¹ Kolonizasyon etkisiyle kurulan kentin ekonomik ve siyasal olarak gelişmesi, kent alanının M.Ö. 4. yüzyıl içerisinde bugünkü İlkadım İlçesi'nde bulunan Toraman Tepe ve çevresine konumlandırılmasında etkili olmuştur.² İlk yerleşim alanının yaklaşık 16 km. doğusuna konumlandırılmış olan kent, nekropol sahasıyla birlikte değerlendirildiğinde yayılım alanı genişlemekte ve ilçenin Liman, Cedit, Kalkanca, Baruthane ve Karasamsun olmak üzere çeşitli mahallelerini içine alan geniş sınırlara ulaşmaktadır.³

Amisos kentinin nekropol alanında bulunan ve bugün Samsun'un İlkadım İlçesi, Cedit Mahallesi, Basarabya Sokak olarak adlandırılan mahalde ortaya çıkan yer altı kaya mezarı, kentin mezar geleneğini yansıması açısından önemli veriler sunmaktadır. Ayrıca mezar, işlenişle de kentin nekropol alanındaki diğer yer altı kaya mezarlarından farklı bir mimari yapıya sahiptir (Harita/Kroki 1).

Yer altı kaya mezarının çıkarılmış olduğu alan, günümüzde III. derece arkeolojik sit alanı olarak koruma altındaki sınırlarda kalmaktadır. Samsun Müze Müdürlüğü denetiminde 2013 yılında bu alandaki çalışmalar sırasında bir boşluk ortaya çıkmıştır. Toprağın çökmesiyle ortaya çıkan boşluğun bir yer altı kaya mezarının ana mekanına ait olduğu anlaşılmış ve mezarın kurtarma kazısı, Samsun Müze Müdürlüğü'nce gerçekleştirilmiştir⁴ (Resim 1).

Yer altı kaya mezarı, mimari işleniş açısından farklı bir yapıya sahip olsa da bölgenin karakteristik yapısını yansıtan ve genellikle nekropol alanında ortaya çıkmış olan diğer yer altı kaya mezarları gibi konglomera kayaç yapısına oyularak işlenmiştir.⁵ Mezar, tavan kısmının

¹ Şirin-Kolağasıoğlu 2016a, 37-38.

² Şirin -Kolağasıoğlu 2016a, 38.

³ Şirin-Kolağasıoğlu 2016b, 70.

⁴ Kazıya ilişkin bilgi, fotoğraf ve diğer dokümanlar, Samsun Müze Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

⁵ Diğer mezar örnekleri için bkz; Şirin-Kolağasıoğlu 2016b, 70-80; Şirin 2017, 86-126; Şirin-Kolağasıoğlu 2018a, 167-200.

çökmesiyle açığa çıktığı için mezarın giriş kısmı ve defin yerleri bütünlüğünü tam olarak koruyamamış olup çöken toprak dolgusu mezar yapısında tahribatlara neden olmuştur (Resim 2).

Yüzeyden yaklaşık 3 m. derinlikte bulunan mezarın giriş kısmı, doğu yönlüdür. Girişin etrafına 65 cm. genişliğinde ve 95 cm. yüksekliğinde 3 adet blok taş yerleştirilerek giriş, söveli bir yapıya kavuşturulmuştur. Giriş açıklığının kırılmış olan sol üst köşesi ise bir taş parçası ve kırık pt. (pişmiş toprak) stroter parçasıyla kapatılmıştır (Resim 3).

Mezarın girişten itibaren ana mekanı 4.50 m. genişliğinde ve 5.20 m. uzunluğunda dikdörtgen bir plana sahiptir (Plan 1). Ana mekanın kuzey ve güneyinde birer, batısında ise beş ayrı defin yeri bulunmakta olup zemin kısmı da defin yeri olarak kullanılmıştır. Burada ele geçen yoğun kemik kalıntıları ve defin buluntuları da bu durumu desteklemektedir. Mezarın ana mekanıyla defin bölmeleri 35 cm. genişliğinde, 2.45 m. uzunluğunda ve 60 cm. yüksekliğindeki pt. stroterlerin yatay olarak yerleştirilmesiyle örülmüş ve yüzeyi sıvanmış bir örgü duvar ile iki bölüme ayrılmıştır. İkiye ayrılan bölümü, giriş kısmından itibaren ana mekan ve defin yerleri oluşturmaktadır (Resim 4).

Mezardaki defin yerleri, konu bütünlüğü içinde daha kolay anlaşılabilmesi için mezar girişinden itibaren sıralanarak, “Defin Teknesi” ve “Defin Nişi” olarak adlandırılmıştır. Ana kayaya yatay şekilde oyularak açılmış olan ve pt. stroterlerle kapatılmış defin yerlerine “Defin Nişi”, ana kayanın zeminine oyularak açılmış defin yerlerine ise “Defin Teknesi” denilmiştir (Resim 5).

Defin Nişi I: (Kat. No. 1-2)

Defin Nişi I, mezar girişinin kuzeyinde yer almaktadır. Ana mekandaki düzleştirilmiş toprak dolgusunun kaldırılmasıyla ortaya çıkan defin nişi, mezar zemininden 30 cm. yüksekliktedir. 1.85 m. uzunluğunda ve 55/80 cm. genişliğindeki nişin açıklık kısmı, 4 adet pt. stroterin plaka şeklinde dik olarak yerleştirilmesiyle kapatılmış ve stroterlerin araları harçla sıvanmıştır (Resim 6). Nişin tavan kısmından defin üzerine yoğun olarak ana kaya parçaları dökülmüştür (Resim 7). Stroterler kaldırıldığında ise define inhumasyon gömü şeklinin uygulanmış olduğu ve definin dorsal pozisyonda nişe yatırıldığı tespit edilmiştir (Resim 8).

Defin nişi, işleniş açısından Amisos Nekropolü’nde sıklıkla karşılaştığımız konglomera ana kaya yapısına uzunlamasına oyulmuş nişlerden farklı olarak ana kayaya enlemesine oyularak işlenmiştir. Bu şekildeki işlenişle defin, niş içinde boydan boya görülebilecek şekilde konumlandırılmıştır (Resim 9).

Nişte defin buluntusu olarak, Samsun Müzesi envanterine 2013/124(A) olarak kayıtlı 1 adet cam unguentarium, 1 adet bronz sikke ve bronz bir aynaya ait parçalar ele geçmiştir (Resim 10-11).

Defin Nişi II:

Defin Nişi II, mezar girişinin kuzeybatısında yer almaktadır. Nişin içine çöken ana kaya parçaları nişin yapısında ve pt. stroterlerde tahribata neden olmuştur (Resim 12). 1.90 m. uzunluğunda ve 0.50/1 m. genişliğindeki nişin açıklık kısmı 30 cm. yüksekliğine dek yatay olarak yerleştirilmiş araları harçlı pt. stroterlerle örülmüş ve burada bir set oluşturulmuştur (Resim 13-14). Bu örülü setin üstünde ise 40 cm. uzunluğunda ve 50 cm. genişliğinde plaka şeklinde dik olarak yerleştirilmiş bir pt. stroter yer almaktadır. Diğer pt. stroterler ise niş

içinde yıkılmış haldedir (Resim 15). Nişte herhangi bir defin kalıntısı veya bir buluntu ele geçmemiştir.

Defin Teknesi I:

Defin Teknesi I, mezar girişinin batısında yer almaktadır. Defin teknesinin içi, tavandan düşen ana kaya parçaları ve dolgu toprakla dolmuştur (Resim 16). 1.85 m. uzunluğunda, 40 cm. genişliğinde ve 45 cm. derinliğindeki defin teknesi, mezar zeminine oyularak açılmıştır. Defin teknesinin üzeri, 40 cm. uzunluğunda ve 50 cm. genişliğindeki 4 adet pt. stroterin yatay olarak yan yana yerleştirilmesiyle kapalı bir konuma getirilmiştir. Ancak mezardaki çökmeden dolayı pt. stroterlerden sadece biri konumunu koruyabilmiş diğerleri tahribata uğramıştır (Resim 17). Ayrıca stroterler arasında da harç izleri tespit edilmiştir. Defin teknesinde herhangi bir kalıntı ya da bir defin buluntusu ele geçmemiştir.

Defin Teknesi II:

Defin Teknesi II, mezar girişinin batısında olup Defin Teknesi I ile bitişik konumdadır. 1.85 m. uzunluğunda, 50 cm. genişliğinde ve 50 cm. derinliğindeki defin teknesi, diğer defin teknesi gibi mezar zemininin oyulmasıyla oluşturulmuştur. Her iki defin teknesinin arasında 35 cm. genişliğinde ana kayadan oluşan bir set vardır. Defin teknesinin üzeri sonradan toprak dolgusuyla doldurularak kapatılmış olup içinde herhangi bir defin kalıntısı veya bir defin buluntusuna rastlanmamıştır (Resim 18-19).

Defin Teknesi III: (Kat. No. 3-9)

Defin Teknesi III, Defin Teknesi II ile bitişik konumdadır. 1.85 m. uzunluğunda, 50 cm. genişliğinde ve 45 cm. derinliğindeki defin teknesi, diğer defin tekneleri gibi aynı yapıım tekniğine sahip olup üzeri toprak dolgusuyla doldurularak kapalı hale getirilmiştir (Resim 20-21). Defin Teknesi II ile arasında 40 cm. genişliğinde ana kayadan oluşan bir set vardır. Ayrıca defin yerinde ortaya çıkan kemik kalıntılarında define inhumasyon gömü şeklinin uygulandığı tespit edilmiştir (Resim 22-23).

Define ait birden çok sayıda buluntu ele geçmiştir. Bunlar, Samsun Müzesi envanterine 2013/118(A), 119(A), ve 120(A) olarak kayıtlı 3 adet pt. unguentarium, 2013/121(A) ve 123(A) olarak kayıtlı 2 adet pt. kandil, 2013/122(A) olarak kayıtlı 1 adet pt. aslan protomlu aplik ile müze etütlüğüne 2013/209(Ett) olarak kayıtlı 1 adet bronz yüzük ile 1 adet bronz sikkeden oluşmaktadır (Resim 24-25).

Defin Nişi III: (Kat. No. 10-14)

Defin Nişi III, mezar girişinin güneybatısında yer almaktadır. Ana kayanın çökmesi defin nişinde tahribata neden olmuştur (Resim 26). Niş açıklığı, 40 cm. uzunluğunda ve 50 cm. genişliğinde dikey olarak yerleştirilmiş pt. stroterlerle yarıya kadar kapatılmıştır. 1.90 m. uzunluğunda ve 80 cm. genişliğindeki niş, mezar zeminiyle aynı seviyededir (Resim 27).

Define ait ele geçen buluntular, Samsun Müzesi envanterine 2013/126(A), 127(A), 128(A) ve 129(A) olarak kayıtlı 4 adet pt. unguentarium, 2013/132(A) olarak kayıtlı 1 adet pt. testiden oluşmaktadır (Resim 28-29).

Defin Teknesi IV:

Defin Teknesi IV, mezar girişinin güneyinde yer almaktadır. 2.90 m. uzunluğunda ve 70 cm. genişliğindeki defin nişi, mezar zeminiyle aynı seviyededir. Anakaya yapısına yatay olarak işlenerek açılmış olan nişin açıkta kalan cephesi, 30 cm. genişliğinde araları harçlı pt. stroterlerle örülü bir setle kapatılmış olup defin yeri tekne konumuna getirilmiştir (Resim 30). Mezarın ana kaya yapısının çökmesi ile örülü setin bir kısmı tahribata uğramıştır. Ayrıca örülü setin yüzeyi de harçla sıvalıdır (Resim 31). Defin teknesi içerisinde herhangi bir defin kalıntısına ya da bir defin buluntusuna rastlanmamıştır.

Mezarın Ana Mekanı: (Kat. No. 15-22)

Mezarın ana mekanında çökmeden dolayı oluşan yığıntı toprak temizlendiğinde mezar zemininden 50 cm. yüksekliğe dek döneminde doldurularak düzlenmiş bir toprak dolgusu tespit edilmiştir (Resim 32-33-34). Toprak dolgusunun kaldırılması sırasında, birden fazla olduğu anlaşılan fakat karışık şekilde ve yer yer yığıntı olduğu gözlemlenen defin kalıntıları ve definlere ait çeşitli buluntular ortaya çıkmıştır (Resim 35-36-37).

Toprak dolgusu içerisinde defin buluntusu olarak, Samsun Müzesi envanterine 2013/125(A) olarak kayıtlı 1 adet pt. kandil, 2013/130(A), 131(A), 133(A), 134(A), 135(A), 136(A) ve 137(A) olarak kayıtlı 7 adet pt. testi ele geçmiştir.

Ayrıca mezarda ele geçmiş olan 1 adet bronz kabara çivi, biri kurşun ve diğeri bronzdan yapılmış 2 adet iğne, 1 adet bronz kulp ve 6 adet bronz sikkenin (biri Defin Nişi I'den ele geçmiş fakat hangisinin olduğu bilinmemektedir) mezardaki konumları tespit edilememiştir (Kat. No. 23-28).

Tarihlendirme

Mezarda ele geçen defin buluntuları, benzer form ve işleniş özelliklerini yansıtan çeşitli örneklerle karşılaştırılmış olup tipolojik açıdan değerlendirilerek tarihlendirilmeye çalışılmıştır. Defin buluntularının sıralaması eser gruplarına göre yapılmıştır.

1- Unguentariumlar

Mezarda defin buluntusu olarak, 3 farklı formda toplam 8 adet unguentarium ele geçmiştir.

Bunlardan 5'i, Samsun Müzesi envanterine 2013/118(A), 126(A), 127(A), 128(A) ve 129(A) olarak kayıtlı (sırasıyla Kat. No.3, 10, 11, 12, 13), keskin çift konik (iğ) gövdeli pt. unguentariumlardır. M.Ö. 1. - M.S. 2. yüzyıl aralığına tarihlenen bazı örneklerde iğ şeklindeki gövdenin çift konik forma benzer bir işlenişte yapılmış olduğu görülmektedir.⁶ Bu yüzyıl aralığına tarihlenen Leodikeia unguentariumlarıyla Hierapolis Nekropolü'nden bazı unguentariumların, Amisos örnekleriyle benzerlikleri de görülebilmektedir.⁷ Denizli, Baklan, İncikli Köyü'ndeki bir Roma Nekropolü'nde ele geçen pt. unguentarium örneklerinde ise çift konik gövde ve form olarak işleniş özellikleri, Amisos unguentariumlarıyla daha da yoğun benzerlik taşımaktadır.⁸ Ayrıca, Amisos örnekleriyle keskin çift konik gövdenin işleniş ve

⁶ Dündar 2006, kat. no.U82, U107, U108, U124, lev. XII, XVIII, XXI, 85, 94, 98; Jovanovic 2014, cat. no.10, 14, s.100-101; Lafli 2003, taf.72a, 85d, 102b, 103f, 116a, 126f, s.76-79, 85-8.

⁷ Şimşek-Okunak-Bilgin 2011, tab.71-72; Yılmaz-Sevinç-Kök 2000, res.12, s.203-204, 209.

⁸ Indgjerd 2014, app.36, 42.

tipolojik olarak aynı özellikleri sergileyen daha çok Pisidya'da popüler olan, Kilikya'dan M.S. 3. yüzyıla ait unguentariumlar da oldukça benzerdir.⁹

Samsun Müzesi envanterine 2013/119(A) ve 120(A) (sırasıyla Kat. No.4 ve 5) olarak kayıtlı diğer 2 adet pt. unguentariumun işleniş özelliklerini yansıtan ve Pisidia'da popüler olan, kaideye dek inen oval gövdeli ve içi boş konik kaideli örneklerin benzerlerini, Greko-Roman Dönemi'ne tarihlenen Çorum Kuşsaray Sondajı'nda bulunan bir örnekte görmek mümkündür.¹⁰ Ayrıca, M.S. 2. yüzyıla ait Parion Nekropolü'nden çeşitli unguentariumlarla¹¹ M.S. 3. yüzyıla tarihlenen Kilikya örnekleri de Amisos buluntularıyla oldukça benzer tipolojik özellikler sergilemektedir.¹²

2013/124(A) (Kat. No.1) olarak Samsun Müzesi envanterine kayıtlı diğer bir unguentarium ise üfleme tekniğiyle yapılmış tüp biçimli cam unguentariumdur. Bu tip örneklerin tipolojik olarak benzerleri, M.S. 1. yüzyıldan 4. yüzyıla kadar geniş bir dönem aralığında çok fazla form değişikliğine uğramadan üretilerek kullanım görmüştür.¹³

2- Testiler

Mezarda, toplam 8 adet tek kulplu pt. testi ele geçmiştir. Testiler, 3 farklı gövde yapısına sahiptir. Gövdesi küt ve omuzdan itibaren daralan formlu olanlar ile boyun kısmı konik formlu olmak üzere işlenmiş olan pt. testilerin hepsi benzer işleniş özelliklerine sahiptir.

Samsun Müzesi envanterine 2013/130(A) (Kat. No.15) olarak kayıtlı olan boyun kısmı konik formlu tek kulplu testiyle benzer işleniş özelliklerini yansıtan tek kulplu testilerden, M.S. 3. yüzyılın ortalarına ve M.S. geç 3. yüzyıla tarihlenen örnekler dikkati çekmektedir.¹⁴ Bu örneklerin yanında Amisos buluntusuyla oldukça benzer forma sahip Dadastana Nekropolü'nden Roma Dönemi'ne ait tek kulplu bir testi¹⁵ ile Cevizoğlu Çiftliği Nekropolü'ndeki bir sanduka mezarda ele geçen M.S. 3. - 4. yüzyıllara tarihlenen tek kulplu testiler, Amisos örneğine tipolojik olarak oldukça benzer özellikler taşımaktadır.¹⁶ Ayrıca, Briula Nekropolü'nden bir yer altı oda mezarı buluntusu olan M.S. 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen tek kulplu pt. testiler de form ve işleniş açısından Amisos testisiyle oldukça benzerdir.¹⁷

Samsun Müzesi envanterine 2013/131(A), 132(A), 133(A), 134(A), 135(A) ve 137(A) (sırasıyla Kat. No.16, 14, 17, 18, 19 ve 20) olarak kayıtlı olan omuzlardan gövdeye dek daralan formlu tek kulplu testilerin kaide, kulp, boyun ve ağzın işlenişleriyle benzer özellikler sergileyen Çayırhan-Gülşehri Nekropolü'nden bir mezar buluntusu olan M.S. 1. yüzyıla ait tek kulplu pt. testi ön plana çıkarmak mümkündür.¹⁸ Amisos testilerinde olduğu gibi gövdenin kaideden tutularak ağız kısmından gövdeye dek astar boyaya daldırılması ve gövdeden kaideye dek astarın akmasıyla oluşan işleniş şeklini ve özellikle bu testilerin

⁹ Laflı 2003, taf.166d-f, 167a-f, 168e, 193d, 194e-f, 195a-b, 197d-e, 198b, 199b-d, 200a, d-f, 98, 106-107.

¹⁰ Koşay 1968, res. 4, 89.

¹¹ Tavukçu 2006, lev. 45, res. 149-150, kat no. 111-112, 96, 228-29.

¹² Laflı 2003, taf.168b-d, 169a-f, 170a-c, 195d, 198a, 200c, 98, 106.

¹³ Bucovala 1968, no.250-251, 121-122; Lightfoot-Arslan 1992, no.107, 172; Yağcı 1993, lev.33a-b, 132-133; Yurtseven 2006, res.10-20, 104-105.

¹⁴ Robinson 1959, pl.24, m.150, 97-98.

¹⁵ Arslan-Cinemre-Erdoğan 2011, res.10, 336.

¹⁶ Özkan-Erkanal 1999, res.62d, 49, 212.

¹⁷ Yılmaz 2005, res.8, 55-58, 61.

¹⁸ Günel-Yurttagül-Yağcı 1992, lev.IX, res.3, 35, 45.

tipolojik olarak aynı işleniş yapısını sergileyen bir örneğini, Erzurum Müzesi'nde Roma Dönemi'ne ait tek kulplu bir pt. testide de görmek mümkündür.¹⁹ Ayrıca, Briula Nekropolü'ne ait bir mezar buluntusu olarak ele geçmiş M.S. 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen tek kulplu pt. testiler de Amisos testileriyle oldukça benzerdir.²⁰

Samsun Müzesi envanterine 2013/136(A) (Kat. No.21) olarak kayıtlı olan gövde yapısı küt formlu tek kulplu pt. testinin benzer işleniş özelliklerini ise M.S. 1. yüzyıla ait gövdesi daha keskin bir şekilde küt formlu Çayırhan-Gülşehri Nekropolü'nden bir mezar buluntusu olarak ele geçmiş tek kulplu pt. testi de ve Parion Nekropolü'ndeki bir mezarda ele geçen gövdesi küt formlu bir testi örneğinde de görmek mümkündür.²¹ Amisos buluntusuyla, M.S. 4. yüzyılın sonlarına tarihlenen tek kulplu pt. testi²² ile M.S. erken 4. yüzyıla ait pt. testide tipolojik olarak oldukça benzerdir.²³

3- Kandiller

Amisos mezarında defin buluntusu olarak toplam 3 adet pt. kandil ele geçmiştir.

Samsun Müzesi envanterine 2013/121(A) (Kat. No.6) olarak kayıtlı olan pt. kandilin gövde, burun, fitil deliği ve kulpun işlenişleriyle benzer özellikler sergileyen Çayırhan-Gülşehri Nekropolü'nden M.S. 1. yüzyıla ait bir mezar buluntusu olan pt. kandil ile M.S. 1. - 2. yüzyıl aralığına tarihlenen pt. kandil örnekleri dikkati çekmektedir.²⁴ Amisos kandilleri işleniş ve form olarak, M.S. 4. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenen pt. bir kandille²⁵ ve Briula Nekropolü'nden bir mezar buluntusu olan M.S. 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen pt. kandil örneğiyle oldukça benzer karakteristik özellikler taşımaktadır.²⁶

Samsun Müzesi envanterine 2013/123(A) (Kat. No.7) olarak kayıtlı olan bir diğer pt. kandilin, discus çevresindeki çift halka motifi ve omuz üzerinde baskı şeklinde işlenmiş oyuk motiflerinin oldukça benzerini, M.S. 2. yüzyıla ait bir pt. kandilde görmek mümkündür.²⁷ Ayrıca, Amisos kandilinin tipolojik olarak oldukça benzeri, M.S. 3. yüzyıla tarihlenen bir pt. kandilde de karşımıza çıkmaktadır.²⁸

Samsun Müzesi envanterine 2013/125(A) (Kat. No.22) olarak kayıtlı olan pt. kandilin ise discusunu çevreleyen bant motifi ve ince yivlerden itibaren hemen başlayan omuzun işleniş, M.S. 2. - 4. yüzyıllar arasına tarihlenen pt. kandillerle benzerlik taşımaktadır.²⁹ Tipolojik olarak ve işlenen ışın kabartması motifinin oldukça benzeri, Andriake'den kalıp tekniğinde üretilmiş Geç Roma - Doğu Roma Dönemi'ne tarihlenen pt. kandilde de görmek mümkündür.³⁰ Amisos örneğinin diskusu ve çevresinin işleniş açısından, M.S. 4. yüzyılın 2. yarısına ait bir pt. kandil ise oldukça benzer özellikler yansıtmaktadır.³¹ Ayrıca, M.S. 500 -

¹⁹ Erkmen-Barın-Tan-Toker-Kulaçoğlu 2005, res.sol alt, 52.

²⁰ Yılmaz 2005, res.8, 55-58, 61.

²¹ Günel-Yurttagül-Yağcı 1992, lev.VIII, res.2, 35, 44; Tavukçu 2006, lev.41, res.131, kat no.94, 84, 222, 366.

²² Robinson 1959, pl.17, 147, 78-79.

²³ Robinson 1959, pl.27, m 228, 103, 105.

²⁴ Günel-Yurttagül-Yağcı 1992, lev.XI, res.3, 35, 47; Indgjerd 2014, app.27, 50.

²⁵ Slane 1990, pl.5, 53, 34.

²⁶ Yılmaz 2005, res.9, 55-58, 61.

²⁷ Bezzi Martini 1987, fig.18, 111.

²⁸ Bailey 1988, pl.14, Q1700.

²⁹ Dağlı 2008, 17.

³⁰ Özdilek 2015, fig.31a, 97, 101-102.

³¹ Slane 1990, pl.5, 58, 35.

600 yıllarına tarihlenen pt. kandillerle de oldukça yakın form özelliklerini Amisos kandilinde de görmek mümkündür.³²

4- Yüzük

Samsun Müzesi etütlüğüne 2013/209(Ett) (Kat. No.8) olarak kayıtlı bronz yüzüğün akik taşı üzerinde Chi (X) ve Rho (P) harflerinin iç içe geçmesiyle oluşan “Ϟ” sembolü, Christomonogram (İsa Monogramı) bulunmaktadır. Bu sembol, Caesarealı tarihçi Eusobius'un “Vita Constantini” adlı eserinde anlattığı kadarıyla, M.S. 8 Ekim 312'de Milve Köprüsü'ndeki savaş sırasında Büyük Constantinus'un İsa'yı rüyasında görüp aralarında geçen bir diyalog sonrasında haç şeklindeki “Ϟ” labarumunu (flamayı) yaptırarak askerlerin kalkanlarına da bu işaretin bastırılmasıyla tanınmaya başlanmıştır.³³ M.S. 4. yüzyılın başlarında “Ϟ” sembolünün kullanımı artarak Erken Hristiyanlık Dönemi'nin haçlarından biri olarak yerini almıştır. M.S. 4. - 7. yüzyıl aralığında yaygın olarak kullanılan sekiz tip ana haç içerisinde yer alan “Ϟ” sembolünün³⁴ Constantinus öncesinde varlığı bilinsede bu sembol Constantinus ile tanınarak yaygınlaşmıştır.³⁵

Amisos yüzüğündeki gibi kakma tekniğiyle işlenmiş olan, M.S. 4. - 5. yüzyıllara tarihlenen akik taşı üzerinde “Ϟ” betimli altın yüzükle³⁶ M.S. 4. yüzyıla ait kare formlu yüzük taşına aynı teknikle işlenmiş “Ϟ” sembolünün bulunduğu altın yüzüklerde de Chi Rho harflerinden oluşan “Ϟ” monogramı aynı formda karşımıza çıkmaktadır.³⁷

5- Kabara Çivi: (Kat. No.23)

Mezarda ele geçen bronz kabara çivinin buluntu konumu belli değildir. Çivinin boyutunun küçük olması, daha çok ahşap bir malzemenin süsleme ögesi olarak kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Amisos çivisinin tipolojik olarak benzerini, Yüceören Nekropolü'nden bir mezar buluntusu olan M.S. 1. yüzyıla tarihlenen bronz bir kabara çivide görmek mümkündür.³⁸ Hellenistik Dönem'den başlayarak Roma İmparatorluk Dönemi'nin sonuna kadar çeşitli mimari yapılarda da karşımıza çıkan Amisos çivisine göre daha iri kabara çivilerin işleniş olarak benzerleri, M.S. 1. ve 3. yüzyıl aralığına tarihlenen örneklerde de karşımıza çıkmaktadır.³⁹

6- Sikkeler: (Kat. No.27-28)

Mezarda ele geçen fakat buluntu konumu belli olmayan 6 adet bronz sikkeden sadece biri okunabilmiştir. Diğer sikkeler okunamayacak kadar deforme olmuştur. Okunabilen sikke ise bir Amisos Kent sikkesidir. Sikke, VI. Mithradates Dönemi'ne (M.Ö. 120-65)

³² Bussiere-Wohl 2017, 528-529, 388-389.

³³ Kaymaz 2014, 216-217; Özdemir-Öztaşkın 2010, 490; Taş-Özcan 2015, 249-250.

³⁴ Taş-Özcan 2015, 254.

³⁵ Kaymaz 2014, dipnot.4, 216.

³⁶ Royal-Athena Galleries.

³⁷ Spier-Hindman 2012, fig.5.1, 5.2, 54-57.

³⁸ Davidson 1952, pl.72, fig.1033, 142; Şenyurt-Akçay-Kamış 2005, res.79, 67, 69.

³⁹ Demirer 2016, kat. no.8, 245-246, 250-251, 253.

tarikhlenmektedir.⁴⁰ Sikkenin ön yüzünde, başında sarmaşık yaprağı bulunan Genç Dionysos başı sağa dönük, arka yüzünde ise Cista Mystica, Thrysos, panter derisi, monogram ve “AMISYOY” lejanti bulunmaktadır.

Sonuç olarak;

Mezarda ele geçen buluntulardan, bronz sikke VI. Mithradates Dönemi'ne (M.Ö. 120-65), akik taşında “P” monogramı bulunan bronz yüzük ise M.S. 4. yüzyıla tarihlenmektedir. Diğer buluntular ise form ve işleniş açısından analojik olarak değerlendirildiğinde mezar yapısını ve defin buluntularını, Geç Roma İmparatorluk Dönemi'nin M.S. 4. yüzyılına tarihlendirmek mümkündür.

Değerlendirmeler

M.S. 4. yüzyıla tarihlenen defin buluntuları arasında, VI. Mithradates Dönemi'ne ait bronz bir sikkenin ele geçmesi bazı değerlendirmeler yapılmasını gerekli kılmıştır. Sikkenin varlığı, mezar yapısının iki farklı dönemde kullanılmış olabileceğini düşündürmekle birlikte mezarın, M.S. 4. yüzyılda ilk kez kullanılarak sikkenin bu dönemde bir defin buluntusu olarak mezara konulmuş olabileceğini de elirtmek gerekir.

Mezar eğer Geç Helenistik Dönem'de ilk kez kullanılmışsa VI. Mithradates Dönemi'ne tarihlenen bronz sikke defin ya da definlere ait buluntu ve kalıntıların ikinci kullanım için mezardan çıkarılması sırasında mezar içine düşürülmüş ya da bırakılmış olmalıdır. Bu durumda mezar yapısı ilk olarak Geç Helenistik Dönem'de kullanılmış ve M.S. 4. yüzyılda mezarın ikinci kullanımı sırasında da bronz sikke bu yüzyıl buluntularıyla birlikte ele geçmiş olmalıdır.

Diğer yandan Amisos kentinin Helenistik Dönemi'ne tarihlenen yer altı kaya mezarlarında defin nişi, defin klinesi veya ana mekan düzenlemeleri ekseninde farklı işlenişler karşımıza çıkmaktadır.⁴¹ Bu işlenişler mezar yapımına ilişkin sade ve özenli bir mimariyi göstermektedir. Konumuzu oluşturan mezarın yapım şekli ise daha karışık ve ayrıntısız bir yapıya sahiptir. Kentin teritoryumunda hem Helenistik hem de Roma İmparatorluk Dönemi'nde kullanılmış olan mezarlar bulunmasına rağmen ikinci kullanımda mezarın ilk yapım şeklinde belirgin bir değişiklik görünmez.⁴² Eğer bu mezar Geç Helenistik Dönem'de ilk kez kullanılmış ise Geç Roma İmparatorluk Dönemi'nde de (M.S. 4. yüzyıl) mimari olarak benzer bir yapıyı yansıtıyor olmalıydı. Fakat mezarın mimari yapısı erken dönem yer altı kaya mezarı örneklerinden farklı bir yapıya sahiptir. Bu durum her ne kadar erken dönemde yapılmış olan mezarın geç dönemde mimari olarak değişikliğe uğramış olabileceğini düşündürse de mezarın ilk yapılışı kentin diğer mezar örnekleri ışığında geç dönemin mimari yapısına daha yakındır.

Diğer bir husus ise mezarın girişine konulan blok taşın varlığıdır. Blok taşın sol üst köşesindeki kırık olan kısım ufak taş ve pt. stroter parçasının sıkıştırılmasıyla kapatılmıştır. Bu durum mezarın ilk defin sonrasında tekrar açılarak kapatıldığını göstermektedir. Mezarın defin tekneleri ya da nişlerinden bazılarında bir define ulaşılmayıp ana mekanın zeminine ise bazı definlerin yerleştirilerek üzerinin toprak dolgusuyla kapatılmış olması bu durumu destekler niteliktedir.

⁴⁰ Malloy 1970, 26c, g, 8; SNG BM Black Sea, 1199-1208.

⁴¹ Şirin 2017, 98; Örnekler için bkz: Şirin-Kolağasıoğlu 2016b, 78-80; Şirin-Kolağasıoğlu 2018, 167-200; Şirin-Kolağasıoğlu-Yiğitpaşa 2018, 78-115.

⁴² Örnekler için bkz: Şirin 2017, res.47-53, 98-99.

Sonuç olarak; Mezar, M.S. 4. yüzyılda iki kullanıma sahne olmuş olup Geç Helenistik Dönem'e ait bronz sikke ise bu kullanımlar sırasında Kharon geleneği doğrultusunda simgesel bir bahşış olarak definle bir mezara bırakılmış olmalıdır.

Ayrıca, defin buluntularından M.S. 4. yüzyıla tarihlenen akik taşı üzerinde “P” sembolünün yer aldığı bronz yüzüğün varlığının da kentin Erken Hristiyanlık Dönemi'ne ışık tutması açısından önemli bir yer tuttuğunu vurgulamak gerekir.

KAYNAKÇA

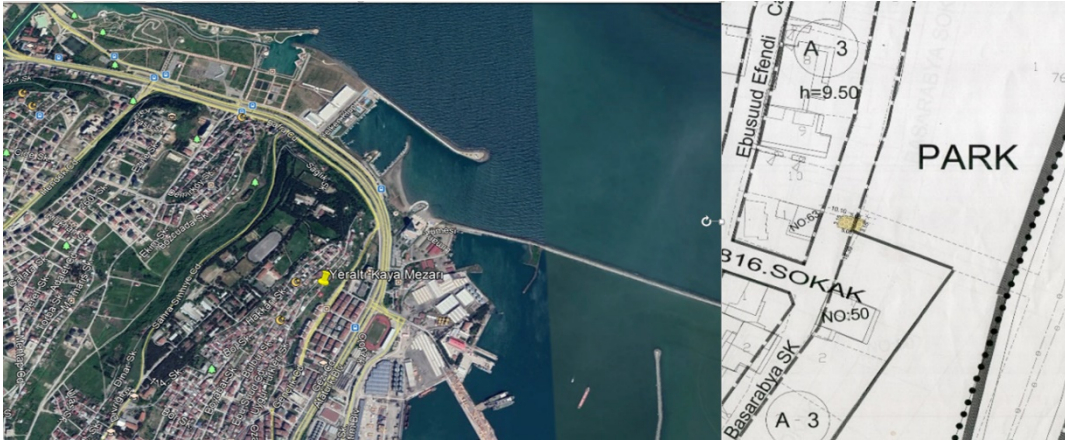
- Arslan, M., Cinemre, O. ve Erdoğan, T. 2011, “Dadastana Nekropolü 2009 Yılı Kurtarma Kazısı”, *19. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, (29 Nisan-05 Mayıs 2010, Ordu), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No:3269, Ankara, 327-340.
- Bailey, D. M. 1988, *A Catalogue of the Lamps in the British Museum III. Roman Provincial Lamps*, British Museum Publications, London.
- Bezzi Martini, L. 1987, *Necropoli e Tombe Romane di Brescia e Dintorni*, Blescia.
- Boulter, G. C. 1963, “Graves in Lenormant Street, Athens”, *Hesperia*, 32/2, 113-137.
- Bucovala, M. 1968, *Vase Antice de Sticla la Tomis (Antique Glass Dishes at Tomis)*, Muzeul de Archeologie, Constanta.
- Bussiere, J. ve Wohl, B. L. 2017, *Ancient Lamps in the J. Paul Getty Museum*, J. Paul Getty Museum, L.A.
- Dağlı, G. 2008, *Hadrianoupolis Surları Kurtarma kazısında Bulunan Roma ve Bizans Dönemi Kandilleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji ABD.
- Davidson, G. R. 1952, *The Minor Objects. Corinth Vol.XI*, ASCS Athens, Princeton.
- Davidson, P. F. ve Oliver, A. 1984, *Ancient Greek and Roman Gold Jewelry in the Brooklyn Museum*, (Eds. Hall, E. S. ve Bothmer, B. V.), Published by the Brooklyn Museum, N.Y.
- Demirer, Ü. 2016, “2013 Yılı Perge Kazılarında Bir Metal Buluntu Grubu”, *Cedrus*, IV, 243-259.
- Dündar, E. 2006, *Hellenistik Çağ ve Roma Dönemleri Patara Unguentariumları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erkmen, M.-Barın, F. G.-Tan, S.-Toker, A.-Kulaçoğlu B. 2005, *Erzurum Müzeleri*. Yapı Kredi Yayınları: 2222, İstanbul.

- Grinder-Hansen, K. 1991, "Charon's Fee in Ancient Greece? Some Remarks on or Well-Known Death Rite," (Ed. Fischer-Hansen, T.), *Acta Hyperborea*, 3, 207-2018.
- Günel, T.-Yurttagül, E.-Yağcı, R. 1992, "Çayırhan-Gülşehir Nekropol Alanı Kurtarma Kazısı 1991", *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1991 Yıllığı*, Anadolu Medeniyetleri Müzesini Koruma ve Yaşatma Derneği Yayın No:II-6, Ankara, 29-70.
- Indgjerd, H. R. 2014, *The Grave Goods of Roman Hierapolis: an Analysis of the Finds from Four Multiple Burial Tombs*. (Unpublished Master Thesis), Department of Archaeology, Conservation and History University, Oslo.
- Jovanovic, J. 2014, "Hellenistic Ware From Salona-Unguentaria." (Eds. Nemeth, G. ve Bajnok, D.), *Miscellanea Historiae Antiquitatis Proceedings of the First Croatian-Hungarian Phd Conference on Ancient History*, Budapest-Debrecen, 89-110
- Kaymaz, Y. 2014, "Büyük Constantinus'un Hıristiyanlığı Meselesi", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVI/29, 213-235.
- Koşay, H. Z. 1968, "Kuşsaray (Çorum) Sondajı", *Türk Arkeoloji Dergisi*, XV/I, 89-97.
- Lafli, E. 2003, *Studien zu Hellenistischen, Kaiserzeitlichen und spatantikfrühbyzantinischen Tonunguentarien aus Kilikien und Pisidien (Südtürkei): Der Forschungsstand und Eine Auswahl Von Fundobjekten aus den Örtlichen Museen*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Philosophischen Fakultät der Universität zu Köln, Köln.
- Lightfoot, C. S. ve Arslan, M. 1992, *Anadolu Antik Camları: Yüksel Erimtan Koleksiyonu*, Ankara.
- Malloy, A. G. 1970, *The Coinage of Amisus*, N.Y.
- Özdemir, H.-Öztaşkın, G. K. 2010, "Denizli Arkeoloji Müzesi'nde Yer Alan Bizans Dönemi Maden Haçlarından Bir Grup", *XIII. Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri* (14-16 Ekim 2009, Denizli), Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Yayınları No:1, 490-499.
- Özdilek, B. 2015, "Andriake Sinagogu'ndan Seçilmiş Örneklerle Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiklerine Genel Bir Bakış", *Cedrus*, III, 89-117.
- Özkan, T.-Erkanal, H. 1999, *Tahtalı Barajı Kurtarma Kazısı Projesi*. (Ed. Özkan, T.), Dsi Genel Müdürlüğü Yayını, İzmir.
- Robinson, H. S. 1959, *Pottery of the Roman Period: Chronology*. The Athenia Agora V, The American School of Classical Studies at Athens.
- Royal-Athena Galleries: <http://www.royalathena.com/PAGES/GoldSilverCatalog/Roman/GM1532.html> (02/01/2019)
- Slane, K. W. 1990, *The Sanctuary of Demeter and Kore: The Roman Pottery and Lamps, Corinth XVIII/II*, The American School of Classical Studies at Athens.
- SNG BM Black Sea, *Sylloge Nummorum Graecorum*. Vol.IX, The British Museum, Part.1: The Black Sea, British Museum Press, 1993.

- Spier, J.-Hindman, S. 2012, *Byzantium and the West: Jewelry in the First Millennium*. Paul Holberton Publishing, London.
- Şenyurt, S. Y.-Akçay, A.-Kamış, Y. 2005, *Yüceören Doğu Kilikya'da Bir Helenistik Roma Nekropolü*, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Projesi Arkeolojik Kurtarma Kazıları Yayınları:1, Ankara.
- Şimşek, C.-Okunak, M.-Bilgin, M. 2011, *Laodikeia Nekropolü (2004-2010 Yılları)*, Ege Yayınları İstanbul.
- Şirin, O. A.-Kolağasıoğlu, M. 2016a, *Çakalca-Karadoğan Höyüğü: Arkaik Dönemde Amisos ve Kybele Kültü*, SAMTAB (Samsun ve Çevresi Turizm Alanı Altyapı Hizmet Birimi) Yayınları 1, Samsun.
- Şirin, O. A.-Kolağasıoğlu, M. 2016b, "Antik Amisos Kenti'nden Bir Yer Altı Odalı Mezar Örneği", *Bütünşehir Kent Kültür Dergisi*, 2/12, 78-80.
- Şirin, O. A. 2017, "Amisos'ta Lahit Mezar Geleneği", *Amisos*, 2/3, 86-126.
- Şirin, O. A.-Kolağasıoğlu, M. 2018, "Amisos'ta Urne Mezar Geleneği", *Amisos*, 3/4, 167-200.
- Şirin, O. A.-Kolağasıoğlu, M.-Yiğitpaşa, D. 2018, "Tekkeköy İlçesi Kaya Mezarları", *Tekkeköy Tarihi, Dünden Bugüne: Antik Dönem*, C.1, (Ed. Erler, M. Y., Temür, A. ve Yiğitpaşa, D.), Samsun, 78-115.
- Taş, T.-Özcan, F. 2015, "M.S. 4.-7. Yüzyıllar Arasında Haç Motiflerinin Gelişimi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1/21, 247-275.
- Tavukçu, Z. A. 2006, *Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimsel Enstitüsü, Arkeoloji ABD.
- Yağcı, E. E. 1993, *Başlangıcından Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Anadolu'da Cam*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi ABD.
- Yılmaz, S.-Sevinç, C.-Kök, Ş. 2000, "Denizli, Baklan, İncikli Köyü, Karahöyük Mevkii'nde Roma Nekropolü 1998 Yılı Kurtarma Kazısı", *10. Müze Kurtarma Kazıları Semineri* (26-28 Nisan 1999, Kuşadası), Kültür Bakanlığı Yayın No: 2347, Ankara, 201-210.
- Yılmaz, M. 2005, "Kurtuluş Beldesi (Briula Nekropolü) Kurtarma Kazısı", *14. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu* (30 Nisan-2 Mayıs 2004, Nevşehir), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3031, Ankara, 55-62.
- Yurtseven, F. 2006, "Tarsus Köylü Garajı Mezarı Buluntuları", *Anadolu (Anatolia)*, 31, 91-121.

MEZARDAN KESİTLER⁴³

⁴³ Kurtarma kazısına ilişkin fotoğraflar, Samsun Müze Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Harita/Kroki 1: Yeraltı kaya mezarının konumu (Harita Google Earth'ten alıntıdır. 02/02/2019).

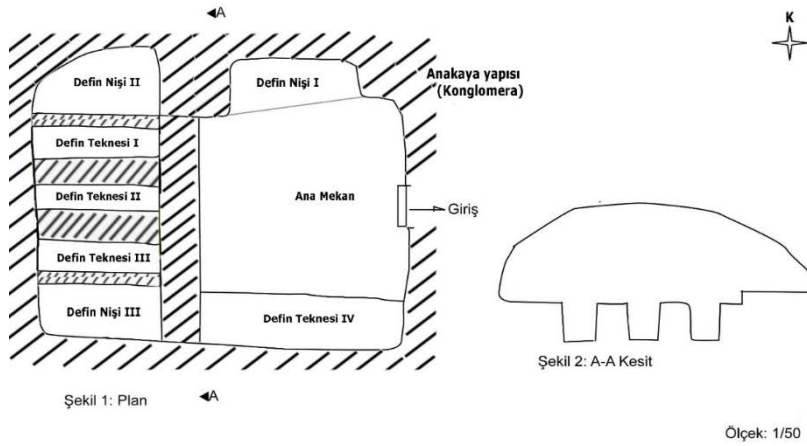
Resim 1: Mezarın ortaya çıkışından görünüm.

Resim 2: Mezarın çöken tavan kısmı.

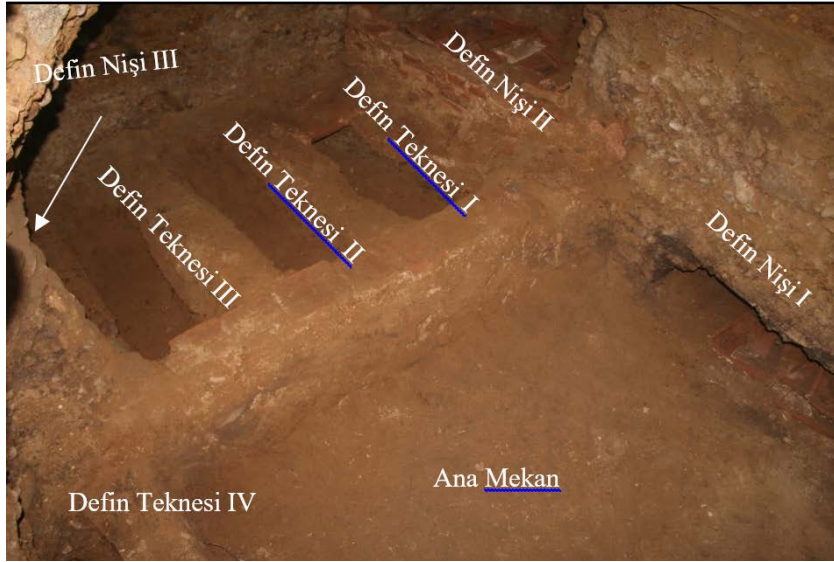
Resim 3: Söveli olan mezar girişi.

Plan 1: Mezar planı (Arkeolog Uğur Akyüz'ün çiziminden uyarlamadır).

Resim 4: Mezarın, ana mekanıyla defin bölmelerini ayıran örgü setten görünüm.

Resim 5: Mezardaki defin bölmelerinin genel görünümü.

Resim 6: Defin Nişi I.

Resim 7: Niş içinden görünüm.

Resim 8: Nişteki defin kalıntısından görünüm.

Resim 9: Temizlendikten sonra defin nişinden görünüm.

Resim 10: Defin nişinde ortaya çıkan buluntuların in-situ konumları.

Resim 11: Defin nişinde ortaya çıkan buluntuların in-situ konumları.

Resim 12: Defin Nişi II.

Resim 13: Temizlendikten sonra defin nişinden görünüm.

Resim 14: Nişteki örülü set.

Resim 15: Niş içinde ele geçen pt. stroterlerden görünüm.

Resim 16: Defin Teknesi I.

Resim 17: Defin teknesi ve temizlendikten sonraki görünümü.

Resim 18: Defin Teknesi II.

Resim 19: Defin teknesinin temizlendikten sonraki görünümü.

Resim 20: Defin Teknesi III.

Resim 21: Defin teknesindeki çalışmalardan görünüm.

Resim 22: Defin teknesinde in-situ olarak ele geçen defin buluntularından görünüm.

Resim 23: Defin teknesinin temizlendikten sonraki görünümü.

Resim 24: Defin teknesinde in-situ olarak ele geçen defin buluntularından örnekler.

Resim 25: Defin teknesinde in-situ olarak ele geçen defin buluntularından örnekler.

Resim 26: Defin Nişi III.

Resim 27: Nişin temizlendikten sonraki görünümü.

Resim 28: Nişte in-suti olarak ele geçen defin buluntularından örnekler.

Resim 29: Nişte in-suti olarak ele geçen defin buluntularından örnekler.

Resim 30: Defin Teknesi IV.

Resim 31: Defin teknesindeki örgü setten görünüm.

Resim 32: Ana mekandan görünüm.

Resim 33: Ana mekandaki toprak dolgusundan görünüm.

Resim 34: Ana mekandaki definlere ait iskelet kalıntıları ve defin buluntularının in-situ konumlarından görünüm.

Resim 35: Ana mekandaki in-situ konumdaki defin buluntuları.

Resim 36: Ana mekanda ortaya çıkan kafatasından görünüm.

Resim 37: Kafatasından bir ayrıntı.

KATALOG

- Kat. No.** : 1
Evn. No. : 2013/124(A).
Eserin Adı : Unguentarium.
Maddesi : Cam.
Konumu : Defin Nişi I.
Ölçüleri : Yükseklik: 8.4 cm. - Ağız Çap: 1.7 cm.
Tanımı : Açık yeşil renklidir. Serbest üfleme tekniğiyle yapılmış olup tüp formludur. Yuvarlak ağızlı, ağız kenarı dışa taşkın ve içe doğru katlanmıştır. Kaidesi ovaldir.
Tarihi : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 2
Evn. No. : -
Eserin Adı : Ayna.

Maddesi	: Bronz.
Konumu	: Defin Nişi I.
Ölçüleri	: -
Tanımı	: Aynanın tabla kısmı yuvarlak, tutamak kısmı ise köşeli dikdörtgen formludur. Kırık iki parçalı olan aynada yoğun patinalaşma mevcuttur.
Tarihi	: M.S. 4. yüzyıl.

Kat. No.	: 3
Evn. No.	: 2013/118(A).
Eserin Adı	: Unguentarium.
Maddesi	: Pt.
Konumu	: Defin Teknesi III.
Ölçüleri	: Yükseklik: 26.3 cm. - Ağız Çap: 3.3 cm. – Kaide Çap: 4.6 cm.
Tanımı	: Hamuru açık kahverengidir. Yuvarlak ağızlı ve dışa çekik ağız kenarlıdır. Uzun silindirik boyunlu, çift konik (iğ) gövdeli, düz ve yayvan tabanlıdır. Alt kısımda kazımayla yapılmış spiral bir yiv bulunmaktadır.
Tarihi	: M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 4
Evn. No. : 2013/119(A).
Eserin Adı : Unguentarium.
Maddesi : Pt.
Konumu : Defin Teknesi III.
Ölçüleri : Yükseklik: 22.7 cm. - Ağız Çap: 3.2 cm. - Kaide Çap: 4.2 cm.
Tanımı : Hamuru açık kahverengidir. Yuvarlak ağızlı ve dışa çekik ağız kenarlıdır. Uzun silindirik boyunlu, kaideye dek inen oval gövdeli ve içi boş konik tabanlıdır.
Tarihi : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 5
Evn. No. : 2013/120(A).
Eserin Adı : Unguentarium.
Maddesi : Pt.
Konumu : Defin Teknesi III.

- Ölçüleri** : Yükseklik: 22.5 cm. - Ağız Çap: 3.1 cm. - Kaide Çap: 4.2 cm.
- Tanımı** : Hamuru açık kahverengidir. Yuvarlak ağızlı ve dışa çekik ağız kenarlıdır. Uzun silindirik boyunlu, kaideye dek inen oval gövdeli ve içi boş konik tabanlıdır.
- Tarihi** : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 6
- Evn. No.** : 2013/121(A).
- Eserin Adı** : Kandil.
- Maddesi** : Pt.
- Konumu** : Defin Teknesi III.
- Ölçüleri** : Yükseklik: 4.8 cm. - Gövde Çap: 8.4 cm. - Dip Çap: 4.2 cm.
- Tanımı** : Hamuru açık kahverengidir. Gövde üzeri kırmızı astar boyalıdır. Yağ deliği, hafif içbükey formlu diskusun ortasına yakın olup çevresi kırılmıştır. Diskus halkası ve burun kısmı dardır. Fital deliği yuvarlaktır. İki yivli dikey kulplu ve düz diplidir.
- Tarihi** : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 7
Evn. No. : 2013/123(A).
Eserin Adı : Kandil.
Maddesi : Pt.
Konumu : Defin Teknesi III.
Ölçüleri : Yükseklik: 3.5 cm. - Gövde Çap: 7 cm.
Tanımı : Hamuru açık kahverengidir. Yuvarlak fitil delikli, üç yivli dikey kulplu ve düz diplidir. İç bükey şeklinde olan diskus kısmı kırıktır. Omuzda baskıyla yapılmış oyuk motifler vardır. Burun kısmı kısadır.
Tarihi : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 8
Ett. No. : 2013/209(Ett)
Eserin Adı : Yüzük.
Maddesi : Bronz - Akik
Konumu : Defin Teknesi III.
Ölçüleri : -
Tanımı : Yuvarlağa yakın halka kısmı ortada bir kırılma yapmaktadır. Yüksek bir kaideye sahip yüzük kaşına sekiz köşeli bir akik taşı yerleştirilmiştir. Kırmızı

renkli akik taşı üzerinde kakma yöntemiyle yapılmış “P” monogramı bulunmaktadır. Yüzük gövdesinde yoğun patinalaşma mevcuttur.

Tarihi : M.S. 4. yüzyıl.

Kat. No. : 9

Evn. No. : 2013/122(A).

Eserin Adı : Aslan Protomlu Aplik.

Maddesi : Pt.

Konumu : Defin Teknesi III.

Ölçüleri : Yükseklik: 8.3 cm. - Uzunluk: 10.6 cm.

Tanımı : Hamuru kahverengidir. Kalıpta yapılmıştır. Aslan başının sol cephesi tasvir edilmiştir. Aslanın ağzı açık, burun ve gözler belirgindir. Yeleler arkaya doğru kazıma şeklinde taralıdır.

Tarihi : M.S. 4. yüzyıl.

Kat. No. : 10

Evn. No.	: 2013/126(A).
Eserin Adı	: Unguentarium.
Maddesi	: Pt.
Konumu	: Defin Nişi III.
Ölçüleri	: Yükseklik: 26.6 cm. - Ağız Çap: 3.5 cm. – Kaide Çap: 4.6 cm.
Tanımı	: Hamuru açık kahverengidir. Yuvarlak ağızlı ve dışa çekik ağız kenarlıdır. Uzun silindirik boyunlu, çift konik (iğ) gövdeli, düz ve yayvan tabanlıdır. Alt kısımda kazımayla yapılmış spiral bir yiv bulunmaktadır.
Tarihi	: M.S. 4. yüzyıl.

Kat. No.	: 11
Evn. No.	: 2013/127(A).
Eserin Adı	: Unguentarium.
Maddesi	: Pt.
Konumu	: Defin Nişi III.
Ölçüleri	: Yükseklik: 26.5 cm. - Ağız Çap: 3.3 cm. - Kaide Çap: 4.5 cm.
Tanımı	: Hamuru açık kahverengidir. Yuvarlak ağızlı ve dışa çekik ağız kenarlıdır. Uzun silindirik boyunlu, çift konik (iğ) gövdeli, düz ve yayvan tabanlıdır. Alt kısımda kazımayla yapılmış spiral bir yiv bulunmaktadır.
Tarihi	: M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 12
Evn. No. : 2013/128(A).
Eserin Adı : Unguentarium.
Maddesi : Pt.
Konumu : Defin Nişi III.
Ölçüleri : Yükseklik: 27.3 cm. - Ağız Çap: 3.2 cm. - Kaide Çap: 4.7 cm.
Tanımı : Hamuru açık kahverengidir. Yuvarlak ağızlı ve dışa çekik ağız kenarlıdır. Uzun silindirik boyunlu, çift konik (iğ) gövdeli, düz ve yayvan tabanlıdır. Alt kısımda kazımayla yapılmış spiral bir yiv bulunmaktadır.
Tarihi : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 13
Evn. No. : 2013/129(A).

Eserin Adı	: Unguentarium.
Maddesi	: Pt.
Konumu	: Defin Nişi III.
Ölçüleri	: Yükseklik: 26.6 cm. - Ağız Çap: 3.5 cm. - Kaide Çap: 4.6 cm.
Tanımı	: Hamuru açık kahverengidir. Yuvarlak ağızlı ve dışa çekik ağız kenarlıdır. Uzun silindirik boyunlu, çift konik (iğ) gövdeli, düz ve yayvan tabanlıdır. Alt kısımda kazımayla yapılmış spiral bir yiv bulunmaktadır.
Tarihi	: M.S. 4. yüzyıl.

Kat. No.	: 14
Evn. No.	: 2013/132(A).
Eserin Adı	: Testi.
Maddesi	: Pt.
Konumu	: Defin Nişi III.
Ölçüleri	: Yükseklik: 20.5 cm. - Ağız Çap: 6.2 cm. - Kaide Çap: 7.6 cm.
Tanımı	: Hamuru açık kahverengidir. Konik boyundan omza doğru genişleyen gövde, kaideye dek daralmaktadır. Ağız kısmı geniş dışa taşkın bant şeklindedir. Gövde yarıya dek kırmızı astar boyalıdır. Ağızın alt kısmından omza birleşen iki yivli tek kulpludur. Kaidesi halka formludur.
Tarihi	: M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 15
Evn. No. : 2013/130(A).
Eserin Adı : Testi.
Maddesi : Pt.
Konumu : Ana Mekan.
Ölçüleri : Yükseklik: 14.1cm. - Ağız Çap: 6.4 cm. - Kaide Çap: 3.6 cm.
Tanımı : Hamuru devetüyü rengindedir. Gövde, aşağıya dek genişlemekte olup omuzdan yukarı ise konik şeklini alarak uzanmaktadır. Kısa boyundan gövdeye birleşen yivli tek kulpludur. Gövde yarıya dek kırmızı astar boyalı olup üzerinde spiral yivler bulunmaktadır. Kaide kısmı dar halka şeklindedir.
Tarihi : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 16
Evn. No. : 2013/131(A).
Eserin Adı : Testi.
Maddesi : Pt.
Konumu : Ana Mekan.
Ölçüleri : Yükseklik: 22.2 cm. - Ağız Çap: 6.5 cm. - Kaide Çap: 4.6 cm.
Tanımı : Hamuru açık devetüyü rengindedir. Gövde, konik boyundan itibaren omuzlardan aşağıya dek genişleyerek kaideye doğru daralmaktadır. Ağız kısmı geniş bant şeklindedir. Gövde yarıya dek kırmızı astar boyalıdır. Şerit şekilli tek kulp, ağzın alt kısmından omza birleşmiştir. Kaide halka formudur.

Tarihi : M.S. 4. yüzyıl.

Kat. No. : 17

Evn. No. : 2013/133(A).

Eserin Adı : Testi.

Maddesi : Pt.

Konumu : Ana Mekan.

Ölçüleri : Yükseklik: 22.2 cm. - Ağız Çap: 6.7 cm. - Kaide Çap: 5.5 cm.

Tanımı : Hamuru kahverengidir. Omuzlardan itibaren genişleyen gövde, kaideye doğru daralmaktadır. Ağız kalın bant şeklindedir. Gövde yarıya dek kahverengi astar boyalıdır. Boyundan omuza birleşen yivli tek kulpludur. Kaidesi halka formludur.

Tarihi : M.S. 4. yüzyıl.

Kat. No. : 18

Evn. No. : 2013/134(A).

Eserin Adı : Testi.

Maddesi : Pt.

Konumu : Ana Mekan.

Ölçüleri : Yükseklik: 21.8 cm. - Ağız Çap: 6.6

- Tanımlı** : cm. - Kaide Çap: 6.9 cm.
: Hamuru kahverengidir. Omuzlardan itibaren genişleyen gövde, kaideye doğru daralmaktadır. Ağız kısmı yivli kalın bant şeklindedir. Boyundan omuza birleşen iki yivli tek kulpludur. Kaidesi halka formludur.
- Tarihi** : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 19
Evn. No. : 2013/135(A).
Eserin Adı : Testi.
Maddesi : Pt.
Konumu : Ana Mekan.
Ölçüleri : Yükseklik: 21.3 cm. - Ağız Çap: 6.7 cm. - Kaide Çap: 5 cm.

- Tanımlı** : Hamuru kahverengidir. Omuzlardan itibaren genişleyen gövde, kaideye dek daralmaktadır. Gövdenin yarısı kırmızı astar boyalıdır. Ağız kısmı hafif yivli ve kalın bant şeklindedir. Boyundan omuza birleşen yivli tek kulpludur. Kaidesi halka formludur.
- Tarihi** : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 20
Evn. No. : 2013/137(A).
Eserin Adı : Testi.
Maddesi : Pt.
Konumu : Ana Mekan.

- Ölçüleri** : Yükseklik: 13.4 cm. - Kaide Çap: 4.2 cm.
- Tanımı** : Hamuru kahverengidir. Gövde geneli kırmızı astar boyalıdır. Omuzlardan itibaren genişleyen gövde, kaideye dek daralmaktadır. Yarıya dek kırık olan ağız kısmı boyna doğru genişlemektedir. Omuzdan ağza birleşen yivli tek kulpludur. Boynun altında spiral yivler bulunmaktadır. Kaidesi halka formudur.
- Tarihi** : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 21
- Evn. No.** : 2013/136(A).
- Eserin Adı** : Testi.
- Maddesi** : Pt.
- Konumu** : Ana Mekan.
- Ölçüleri** : Yükseklik: 16.8 cm. - Kaide Çap: 8.4 cm.
- Tanımı** : Hamuru kahverengidir. Gövde geneli kırmızı astar boyalıdır. Gövde yapısı küt forma yakındır. Ağız kısmı kırıktır. Kısa ve dar olan boyundan itibaren ağız genişlemektedir. Omuzdan başlayıp ağızda birleşen iki yivli tek kulpludur.
- Tarihi** : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat No.** : 22
- Evn. No.** : 2013/125(A).
- Eserin Adı** : Kandil.
- Maddesi** : Pt.

- Konumu** : Ana Mekan.
Ölçüleri : Yükseklik: 4.2 cm. - Gövde Çap: 8.5 cm. -
 Dip Çap: 3.1 cm.
Tanımı : Hamuru açık devetüyü rengindedir. Basık küresel gövdeli, yuvarlak fitil deliklidir. Yağ deliği diskusun ortasındadır. Diskusun çevresinde içbükey şeklinde iki spiral yiv vardır. Omuz üzerinde kazımayla yapılmış ışın motifi bulunmaktadır. Burun kısmına doğru kabartma şeklinde iki tane nokta motifi vardır. Tek yivli dikey kulplu ve düz diplidir.
Tarihi : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 23
Evn. No. : -
Eserin Adı : Kabara Çivi.
Maddesi : Bronz.
Konumu : -
Ölçüleri : -
Tanımı : İki bölümlünden oluşan çivinin kare kesitli iğnesi, yarım daire formlu tablayla birleştirilmiştir.
Tarihi : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 24
Evn. No. : -
Eserin Adı : Delikli İğne
Maddesi : Bronz
Konumu : -
Ölçüleri : -

- Tanımı** : Dikey ip delikli olan iğnenin gövdesi uca doğru incelmektedir. Uç kısmı kırık ve delikli tepe kısmı noksandır.
- Tarihi** : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 25
- Evn. No.** : -
- Eserin Adı** : İğne
- Maddesi** : Kurşun
- Konumu** : -
- Ölçüleri** : -
- Tanımı** : Baş kısmı dışa taşkın yarım daire formludur. Gövde uca doğru hafif incelmektedir. Uç kısmı kırık ve noksandır.
- Tarihi** : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 26
- Evn. No.** : -
- Eserin Adı** : Kulp
- Maddesi** : Bronz
- Konumu** : -
- Ölçüleri** : -
- Tanımı** : Kalın yuvarlak halkalı olan kulp iri demir bir çiviyle bağlantılıdır. Çivi ile kulp birbirine kaynaşmış durumdadır.
- Tarihi** : M.S. 4. yüzyıl.

- Kat. No.** : 27
Evn. No. : -
Eserin Adı : Sikke.
Maddesi : Bronz.
Konumu : -
Ölçüleri : -
Tanımı : Ön yüzde başında sarmaşık yaprağı bulunan Genç Dionysos başı sağa dönük; Arka yüzde ise Cista Mystica, Thrysos, panter derisi, solda bir monogram ve altta “AMISIOY” lejantı bulunmaktadır.
Tarihi : VI. Mithradates Dönemi’ ne (M.Ö. 120-65) aittir.

- Kat. No.** : 28
Evn. No. : -
Eserin Adı : Sikke (5 adet)
Maddesi : Bronz
Konumu : -
Ölçüleri : -
Tanımı : Kondisyonları oldukça düşük olan sikkeler okunamamaktadır.
Tarihi : -